

Passejades

Ruta urbana, "els indians de Begur"

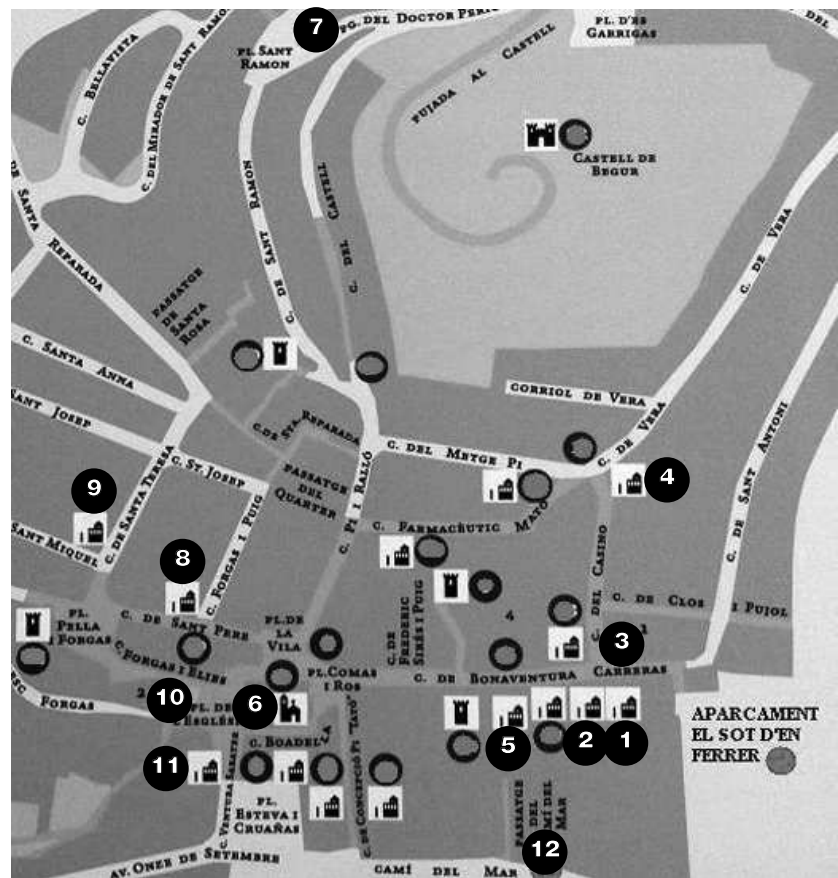
Sandra Bisbe Lluís. (Guia Oficial de Catalunya)

La majoria de gent coincidirà amb què Begur és la capital indiana per excel·lència. Passejant pels seus carrers ens adonem de la gran concentració de cases indianes, la major part d'estil neoclàssic i algunes d'estil modernista. Totes amaguen històries familiars colpidores, plenes de tendresa, de soletat, d'esforços i dificultats... i uns pocs, els més afortunats, foren els anomenats *indianos* o *americanos* que reberen aquest nom per haver fet les Amèriques i tornar a casa amb una petita o un gran fortuna.

Diuen que una quarta part de la població begurenca va provar de fer fortuna i que un 87% dels quals van anar a l'illa de Cuba. La majoria, però, van tornar més pelats del que havien marxat, o com es deia abans: "Van perdre les maletes a l'Estret!".

Avui farem un recorregut per un poble que va canviar la seva fesomia gràcies a les accions altruistes de molts indians, passant de ser un poblet de pescadors que malvivia de la pesca, la vinya i l'olivera a una vila pròspera i rica.

Aparcarem al Sot d'en Ferrer per

Mapa ruta urbana de Begur. Fotos: Sandra Bisbe

enfilarse amunt fins al carrer Bonaventura Carreras. Aquest fàcilment el podríem anomenar el carrer

dels indians, doncs concentra un gran nombre de cases indianes. No totes segueixen l'estètica indiana, tot i que

si poguéssim veure els seus interiors quedàriem bocabadats pels seus acabats: mosaics, mobles de fusta de caba cubana, pintures murals, sostres amb artesonat de fusta, esgrafiats a vidres i parets...

Durant el trajecte observarem unes plaques a les parets de les cases que ens en fan cinc cèntims de la història de l'edifici i sovint dels seus propietaris. La primera casa que trobarem és la de Josep Pi Carreras i, just la següent, la d'en Pere Roger. Ambdues conserven la mateixa estructura, amb una entrada per als carros que unia directament el carrer amb el celler i el jardí.

cl Bonaventura Carreres on es poden veure la casa de Pere Roger i la de Josep Pi Carreras al fons.

1) Els begurencs no marxaven tots de cop, sinó que ho feien en cadena familiar. Primer hi anava el pare, o un tiet, o un germà gran... i a mesura que anava sorgint feina avisaven la resta de la família. Alguns partien molt joves, amb 10 o 11 anys. Josep Pi Carreras va establir-se a l'Havana poc després que el seu germà Enric s'hi instal·lés el 1855. Van obrir una fleca i una botiga de queviures anomenada 'La Industrial'. Van aprofitar l'embranchida del suro per importar-lo i comercialitzar-lo. En Josep es va casar el 1914 amb Maria Lladó, filla d'emigrants guiolencs i nascuda a Brooklyn.

2) Pere Roger Puig emigra als 18 anys a Santiago de las Vegas. Funda una fàbrica de tabac, anomenada 'La Rosa'. Torna el 1859 a Begur i vuit

Casa Pere Roger on es pot veure en la clau de porta les inicials del seu propietari i l'any en que fou acabada. Planta baixa, pis i golfes.

anys més tard es casa amb la beguena Josefa Barceló Mauri, vint-i-dos anys més jove que ell. La majoria d'indians esperaven a casar-se a la tornada amb una jove beguena de 15 o 16 anys, i si era cosina o neboda millor, així mantenien l'herència dins el patrimoni familiar. El seu fill va continuar el negoci fabricant el paper de fumar conegut amb la marca *Jean-Roger*.

El casino dels senyors construït amb pedra vista per a fer "café, copa i puro".

3) A l'altre costat de vorera, el 1870 s'aixecà el **Casino dels senyors**. A petició d'alguns indians, Josep Carreras Frigola va cedir aquest terreny per crear un centre d'esbarjo per fer el *café, copa i puro*.

4) Farem una escapadeta fins a

can Sora, on hi podrem admirar una porxada on es conserven pintures de paisatges romàntics. Aquesta casa la va heretar Narcisa Cama Rovira del seu germà *americano*. Ella s'havia casat a la capital cubana amb Joan Martí Corp, on hi tingueren set fills. Decideixen tornar a Begur degut a la malaltia de Joan, el qual mor al cap de poc d'arribar. La Narcisa decideix tornar a l'Havana per continuar amb els negocis del seu marit i s'hi està fins que obté els recursos suficients per tal de tornar a Begur i enviar els seus fills a un internat de Béziers, molt de moda en aquella època.

Pintures romàntiques situades sota la porxada Can Sora.

5) Ens aturem per admirar la **casa modernista de Vicenç Ferrer Bataller**, construïda en dues etapes. A la reixa del portal podem veure-hi la data de 1887, en què es va acabar la casa. Al balcó del primer pis, sobre la porta hi podem veure una altra data, el 1892. Diuen que la vídua de Vicenç Ferrer, Maria Caner Bataller, va fer construir aquest pavelló entre l'entrada de la casa i el portal a fi d'evitar l'estreta vigilància de la família del difunt. Les joves vídues els devien fidelitat eterna, sinó perdien l'herència. En Vicenç va fer una gran fortuna amb la indústria del tabac i el comerç de farines, i en retornar va invertir en la indústria del suro juntament amb els seus cosins i socis.

6) Begur va tenir una gran tradició corallera. Des del segle XIV els beguencs marxaven mesos fora de casa a la recerca d'aquest preuat producte. Si

entrem a l'església podrem admirar la nau dedicada a Santa Reparada, patrona dels corallers. Agustí Ferriol Bataller, entre d'altres begurencs, va aprofitar aquest producte de luxe per vendre'l a les Amèriques. El corall també va ser moneda de canvi per a la compra d'esclaus, tràfic que va engrairar moltes fortunes indians.

7) Si tenim ganes de caminar podríem arribar-nos fins a l'ermite de **Sant Ramon**, des d'on s'obté una pa-

Preciosa escultura de la Verge del Corall de Francesc Fajula (1985) situada dins l'Església Parroquial de St. Pere de Begur.

noràmica preciosa a les illes Medes, el Montgrí i, fins i tot, en dies clars es poden veure el Canigó i el Cap de Creus. Aquesta ermita fou destruïda durant la Guerra Civil i Maria Lladó, esposa de l'americano Josep Pi, va donar diners per tal de restaurar-la de nou. Aquest tipus d'accions altruistes van ser molt comunes entre tots els indians. Amb les seves aportacions es van aixecar escoles, asils, hospitals, carreteres... fonamentals per al desenvolupament urbanístic de la vila.

8) La casa de Paco Font destaca pel trencadís del marc que decora portes i finestres. D'estil modernista, és una casa de planta baixa amb jardí a tot volt, tancat per una reixa de ferro forjat. Aquesta és una de les últimes cases que es van contruir un cop es van haver perdut les colònies espanyoles d'ultramar el 1898, temps en

Can Paco Font, una de les poques cases modernistes de Begur.

què la majoria dels emigrants van fer el viatge de tornada.

9) Un altre producte begurenc que es va comercialitzar a les Amèriques fou el vi. Aquest és el cas de Bonaventura Caner Ferriol, el qual va obrir botiques als ports de l'Havana i Santiago de Cuba. Els seus fills, afortunadament, van decidir d'apostar per la indústria del suro, i van poder evitar el desastre de la fil·loxera. Aquesta casa restaurada amb gran encert, avui convertida en hotel, fou propietat del seu fill, Bonaventura Caner Bataller.

10) Construït el 1902 és un edifici d'estil neoclàssic amb baranes de ferro, decoracions en guix, motius florals a les portes i una palmera, signe inequívoc d'un passat indià. Tot i així, aquesta casa no fou propietat de cap *americano*. Alguns begurencs benestants, que no havien anat a Cuba, es feren construir el seu habitatge inspirats per l'estètica indiana imperant en el moment. Avui és l'Ajuntament.

11) Santiago Mauri Carreras va emigrar el 1840 a Santiago de Cuba,

Treball de forja i palmeres, elements típics de les cases d'estil indià. Ajuntament de Begur

on ja feia un temps que el seu germà gran hi estava instal·lat. Van obrir tres comerços: una botiga de teixits que proveïa l'exèrcit espanyol, una botiga de vins i aiguardents i un basar d'armes. Molts van començar obrint petits cellers i venent productes d'ultramar.

12) Ens enfilarem carrer amunt per arribar-nos al **camí del Mar**, on hi podrem gaudir d'una vista espectacular dels jardins plens de plantes exòtiques com ara palmeres, buguenvil·lees, fus-

Placa situada a la casa Tèrmens on s'informa dels negocis que varen obrir la família de Santiago Mauri Carreras a Cuba.

ta de guaiac... i de les seves cases amb dobles galeries decorades amb frescos de temàtica marina. Molts d'aquests murals són records de vides passades: les plantacions de tabac, el port de l'Havana, el *Malecón*... d'altres són pintures romàntiques de paisatges qualsevol... o unes altres deixen constància de racons més propers, més mediterranis.

Aquests homes viuran sempre entre dues aigües, quan eren allà trobaven a faltar el d'aquí i viceversa. Alguns hi van passar quinze, vint o trenta anys... deixant enrere moltes vivències, amics i algun amor, com fou el cas del compositor i músic Frederic Sirés, el qual inspirat en un antic amor d'ultramar va escriure *La gavina*. Els més vells asseguren que molts van tornar plens d'enyorança cridats per la campana de Sant Ramon.

Si seguim recta trobarem una forta pendent que ens conduirà de nou a l'aparcament.